

Täysistunto

Torstai 24.4.2025 klo 16.00—20.58

8. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus 2024

Kertomus K 14/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä läpi, niin asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Kaunisto, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.47 **Ville Kaunisto kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tavoite on puhua suhteellisen lyhyesti, koska puoli tuntia olisi kiva käyttää aikaa siihen, että voimme keskustella Etyjistä eikä vain kuunnella minun monologiani. Tähän on syytä myös todeta, että kyllähän me Etyjin kohdalla olemme periaatteessa siinä tilanteessa kuin vuosi sittenkin, eli Venäjä on se jarru, joka tämän järjestön kehitystä ja mahdollisuuksia jarruttaa huolestuttavalla tavalla. Että siinä mielessä puhe ei varmasti viime vuodesta ihan hirveästi eroa.

Kun nyt luemme Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön valtuuskunnan vuoden 24 kertomusta, niin näemme, miten valtavasti kansainvälinen järjestelmä on muuttunut ja muuttuu koko ajan. Etyj täyttää tänä vuonna 50 vuotta, mutta sen ajamat periaatteet — kuten kansainvälisten sääntöjen, ihmisoikeuksien ja demokratian kunnioittaminen sekä laaja-alainen kokonaisturvallisuus — eivät ole menettäneet merkitystään, päinvastoin ne ovat tärkeämpiä kuin koskaan.

Valitettavasti juuri nämä periaatteet ovat viime vuosina joutuneet tosiaan vakavaan koetukseen. Keskiössä on edelleen siis Venäjän brutaali hyökkäyssota Ukrainaan. Etyj on muistuttanut, että mikään, mikä koskee Ukrainaa, ei voi tapahtua ilman Ukrainaa, ja mikään, mikä koskee Eurooppaa, ei voi tapahtua ilman Eurooppaa. Etyjin perusta on ajatus kokonaisturvallisuudesta, ei vain sotilaallisesta vaan myös taloudellisesta ja inhimillisestä turvallisuudesta. Kestävä rauha on mahdollista vain, jos kaikki osapuolet sen hyväksyvät, mutta se vaatii myös vastuunkantoa. Venäjän on vastattava teoistaan Ukrainassa sekä taloudellisesti että moraalisesti. Ilman vastuuta ei ole sovintoa, ilman sovintoa ei ole kestävää rauhaa. Samanlainen logiikka pätee myös Gazassa, josta Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen puolella on keskusteltu useaan otteeseen. Israelilla on oikeus puolustautua, mutta kansainvälisen oikeuden sääntöjä ei sovi unohtaa ja siviilejä on suojeltava.

Arvoisa puhemies! Viime vuosi oli vaalien supervuosi, ja vaalitarkkailu on Etyjin ydinosaamista, etenkin siis parlamentaarisen puolen. Vaalien rehellisyyteen kohdistuvat epäi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

lyt ja vaalivaikuttaminen rapauttavat demokratiaa. Etyj järjesti vuonna 24 useita vaalitarkkailumissioita, joissa Suomen valtuuskunta oli Pohjois-Makedoniassa, Moldovassa, Georgian ja Yhdysvalloissa mukana. Esimerkiksi Georgian vaalit, joiden tulos on johtanut siihen, että oppositio tällä hetkellä boikotoi parlamenttia, olivat puheenaiheena hyvin paljon. Georgian sisäpoliittinen tilanne on muutenkin ollut esillä yleiskokouksen keskusteluissa, ja hallitsevaa puoluetta on useasti kehoitettu korjaamaan demokraattisen järjestelmän vikoja.

Suomen delegaatio on ollut vaalitarkkailussa aktiivinen, yhtenä esimerkkinä Yhdysvaltain presidentinvaalit. Tämäkin tarkkailu muistutti, kuinka monella tavalla demokratia voi toimia ja miten tärkeää on, että vaaleja tarkkaillaan avoimesti ja puolueettomasti. Demokratia ei ole täydellistä, mutta toistaiseksi se on toimivin malli, jonka maailma tuntee. Jo se, että vaaleissa ei ole huomautettavaa, on hyvä ja tärkeä uutinen itsessään.

Arvoisa rouva puhemies! Yleiskokous käsitteli vuonna 24 myös tekoälyn vaikutuksia niin sodankäyntiin kuin yhteiskuntaan laajemmin. Uudet teknologiat tuovat suuria mahdollisuuksia mutta myös uusia riskejä. Meidän on ymmärrettävä nämä riskit ja rakennettava yhteisiä sääntöjä, joilla niitä hallitaan ilman, että nitistämme kehityksen ja innovaation polkuja.

Luonnollisesti myös hybridivaikuttaminen ja pakotteiden vaikuttavuus olivat myös esillä. Suomen vahvuudet muutoksen keskellä ja resilienssin vahvistamisessa kiinnostavat maailmalla. Tätä kiinnostusta on myös syytä hyödyntää.

Arvoisa puhemies! Etyj on ollut Venäjän aiheuttamana vaikeuksissa konsensuksen puutteen vuoksi. Pientä valoa on näkyvissä. Järjestölle valittiin loppuvuodesta uusi pääsihteeri, ja ensi vuoden puheenjohtajaksi tulee Sveitsi. Tämä on hyvä merkki jatkuvuudesta.

Suomi on ollut Etyjin parlamentaarisella puolella aktiivinen toimija. Parlamentaarisen puolen puheenjohtaja, edustaja Pia Kauma on tehnyt erinomaista työtä, ja Suomi ulkoministeri Elina Valtosen vahvalla otteella johtaa parhaillaan koko järjestöä. Suomen valtuuskunta laatii Porton kesäistuntoon meriturvallisuutta käsittelevää ehdotusta, ja järjestämme tilaisuuden, jossa julistetaan Etyjin 50-vuotista taivalta ja painotetaan monenvälisyyden ja diplomatian merkitystä. Suomi siis näkyy ja kuuluu.

Loppuun totean, että itse näen Etyjin periaatteiden olevan edelleen erittäin voimassa, ja niin kauan kun niitä puolustetaan, on toivoa paremmasta ja vakaammasta maailmasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

19.53 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Euroopan turvallisuus ei ole itsensänselvyyttä. Se on jatkuvaa työtä ja yhdessä tekemistä. Maailmanpoliittisen tilanteen ailahtellessa huomataan, kuinka tärkeä yhtenäinen Eurooppa on. Yhteistyö tuo meille turvaa. Juuri nyt tuo työ on tärkeämpää kuin vuosikymmeniin.

Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssämme oleva kertomus Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan toiminnasta osoittaa, että olemme keskellä murrosta. Sääntöihin perustuva maailmanjärjestys on murenemassa. Venäjän bruttaali hyökkäyssota Ukrainassa on vienyt meidät uuteen aikakauteen, jossa sanat, sopimukset ja diplomatia joutuvat kerta toisensa jälkeen koetukselle. Tästä huolimatta, tai juuri siksi, Suomi on ollut aktiivinen ja näkyvä. Me emme ole vetäytyneet, vaan olemme johtaneet. Toimintamme on ollut selkeää. Me olemme valmiita kantamaan vastuuta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Yhteisen turvallisuuden keskiössä on Ukrainan tukeminen. Tuki ei saa hiipua, vaikka sota jatkuu. Ukraina puolustaa omia rajojaan, mutta samalla se puolustaa eurooppalaista järjestystä, ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta. Siksi tukemme Ukrainalle on yksiselitteinen, ja sen pitää pysyä sellaisena. Sodan keskellä meidän on katsottava eteenpäin. Jälleenrakennus ei ole vain taloudellista, se on poliittista ja moraalista vastuuta. Kestävällä rauhalla on oltava vahva perusta: oikeudenmukaisuus ja toimiminen.

Arvoisa rouva puhemies! Euroopan turvallisuuteen vaikuttavat monet muutkin tekijät, kuten ilmastonmuutos, maahanmuutto, disinformaatio ja teknologian nopea kehitys. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön työ ei rajoitu vain aseisiin ja rajoihin, se on myös arvojen, oikeuksien ja demokratian puolustamista. Näiden heikkeneminen yhdessä maassa on riski koko alueelle. Siksi yhdessä työskentely on edelleen arvokasta. Meidän pitää vahvistaa parlamentaarista vuoropuhelua. Siksi myös Suomi jatkaa työtään ei sivusta seuraten vaan etulinjassa.

Arvoisa rouva puhemies! Yhteisen turvallisuuden rakentaminen ei ole nopeaa eikä helppoa, mutta se on välttämätöntä. Jokainen kokous ja jokainen lausunto ovat yksittäisinä pieniä mutta sitäkin tärkeämpiä tekoja vakaamman Euroopan puolesta. Suomi on näyttänyt, että pieni maa voi olla suuri toimija. Meidän on jatkettava samalla tiellä: yhdessä, päätteisesti ja vastuullisesti. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

19.57 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjillä on kuluvana vuonna juhlavuosi, sillä järjestön perustana toimiva Helsingin päätösasiakirja Helsinki Final Act täyttää 50 vuotta tänä vuonna, 2025.

Etyjin merkitys kylmän sodan päättymiselle ja Euroopan yhtenäistämiselle on ollut merkittävä, sillä se on vahvistanut toisen maailmansodan jälkeisessä maailmassa luotua sääntöperustaista maailmanjärjestystä sekä kokonaisturvallisuuteen perustuvaa ajattelutapaa. Se on vaikuttanut Euroopan vapautumiseen ja avautumiseen sekä länsimaalaisen liberaalin aikakauden alkamiseen. Etyjin olemassaolon aikana ei olla välttytty sodilta tai kriiseiltä, mutta myönteinen vire ja usko kansainvälisiin sopimuksiin ovat edesauttaneet sitä, että vaikeatkin tilanteet on saatu ratkaistua niin vuoropuhelun kuin kokonaisvaltaisen turvallisuusajattelun keinoin. Dialogilla ja monenkeskisellä yhteistyöllä on suuri merkitys, kun halutaan taklata globaaleja haasteita ja varmistaa turvallinen tulevaisuus.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana kehitys on ollut päinvastaista ja sopiminen kansainvälisen diplomatian avulla on muuttunut yhä monimutkaisemmaksi. Viimeistään Venäjän vuonna 2022 aloittama brutaali hyökkäyssota Ukrainassa on aiheuttanut vakavan iskun myös sääntöperusteiselle maailmanjärjestykselle. Uusi epävakauden aikakausi aiheuttaa huolta osallistujavaltioissa, mutta se myös korostaa entistä enemmän Etyjin, Euroopan neuvoston ja muiden kansainvälisten järjestöjen merkitystä rauhan ylläpitämisessä. Vain laajalla yhteistyöllä on mahdollista rakentaa kestävä rauhaa.

Niin Euroopan neuvoston kuin Etyjin istunnoissa nousi viime vuonna vahvasti esiin Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama kärsimys Ukrainalle ja sen kansalaisille, sanktioiden toiminta, jälleenrakennus, poliittiset vangit ja toisinajattelijoiden tilanne sekä tekoälyn haasteet. Tekoälyä koskevia päätöksiä on tehtävä yhdessä, jotta tekoäly on turvallista, eettistä, läpinäkyvää, käyttäjälähtöisesti suunniteltua sekä hyödynnettävää. Digitalisaation lieveil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

miöihin, kuten lapsiin kohdistuvaan haitalliseen sisältöön ja hybridivaikuttamiseen, on puututtava. Viime vuosina teknologia on kehittynyt paljon, ja sitä on hyödynnetty myöskin muun muassa vaaleissa yhä enemmän. Tämän myötä vaaleihin on tullut uusia, merkittäviä elementtejä. Sosiaalinen media ja verkkoalustojen algoritmit vaikuttavat äänestyspäätökseen entistä enemmän, ja samalla disinformaatio vaikeuttaa luotettavaa tiedonsaantia. Myös tekoälyä hyödynnetään esimerkiksi vaalikampanjoinnissa yhä yleisemmin.

Vaalitarkkailu on Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen tärkeimpiä ja näkyvimpiä toimintoja. Vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit ovat yksi demokratian peruskivistä, johon Etyjin jäsenvaltiot ovat sitoutuneet muun muassa Kööpenhaminan asiakirjassa. Vaaleissa kansalaiset voivat suoraan vaikuttaa poliittisiin voimasuhteisiin ja osoittaa luottamustaan demokraattiseen järjestelmään. Vaalitarkkailijoille vaalit tarjoavat aina mahdollisuuden tarkastella kansanvallan tilaa ja tutustua jäsenmaiden poliittisiin järjestelmiin sekä kulttuuriin. Yleiskokouksen vaalitarkkailuoperaatioita edeltää aina vaaleja käyvän maan kutsu tulla tarkkailemaan vaaleja. Yleensä vaalitarkkailuoperaatiot tehdään yhteistyössä Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen, Euroopan parlamentin ja Naton parlamentaarisen yleiskokouksen kanssa. On myös muistettava se, että vaalipäivän tarkkailu tarjoaa vain ohuen otoksen maan demokratian tilasta ja on vain osa vaalitarkkailuoperaatiota. Vaalitarkkailuunhan liittyy myöskin seurantaa ja arviointia ennen vaaleja ja niiden jälkeen sekä suositusten antamista vaaliprosessin kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Minulla oli etuoikeus osallistua viimeaikaisista vaaleista ehkä puhutuimpien, Georgian parlamenttivaalien, tarkkailuoperaatioon Euroopan neuvoston valtuuskunnan osana niin Tbilisissä kuin Gorissa. Vaalit järjestettiin poliittisesti hyvin polarisoidussa ja jännitteisessä ympäristössä, jota leimasivat epäluottamus valtaa pitävän Georgian unelma -puolueen ja opposition välillä sekä pitkään maassa jatkuneet mielenosoitukset. Maan vaaliviranomaisten mukaan vaalit voitti venäjämielinen Georgian unelma -puolue 54 prosentin kannatuksella. Oppositio ei kuitenkaan hyväksynyt tätä vaalitulosta. Ehdokkaat pystyivät kampanjoimaan pääosin vapaasti, vaikka repivä kampanjaretoriikka ja -kuvasto olivat kaikkialla läsnä. Georgian unelma -puolue esitti kampanjassaan avoimesti muun muassa maan opposition kieltämistä kokonaan ja kehysti vaalit valinnaksi rauhan ja sodan välillä. Oppositiopuolueet puolestaan kuvasivat vaaleja kansanäänestyksenä Georgian geopolittisesta suuntautumisesta. Polarisoitunut mediaympäristö ja yksityisten tiedotusvälineiden hyödyntäminen poliittiseen propagandaan johtivat myöskin puolueelliseen uutisointiin. Tämä jos mikä heikentää äänestäjien valmiutta tehdä valistunut äänestyspäätös. Vaalipäivä kaikkineen oli järjestetty pääosin hyvin, ja suurimmassa osassa äänestyspaikkoja äänestämisen raportoitiin sujuneen hyvin. Vaalipäivänä kuitenkin vallitsi jännittynyt ilmapiiri, ja äänestäjien painostuksesta raportoitiin laajasti. Myös ääntenlaskennassa havaittiin puutteita. Georgian tilanne on monelta osin huolestuttava, ja sen myönteiseksi edistämiseksi tarvitaan sujuvaa ja aktiivista parlamentaarista diplomatiata.

Maailmanjärjestyksessä on siirrytty multilateralismista moninapaiseen maailmaan, jossa kansalliset intressit menevät kansainvälisen yhteisymmärryksen edelle. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöä, Euroopan neuvostoa sekä muita oikeusvaltioperiaatteita, ihmisoikeuksia ja rauhaa puolustavia organisaatioita tarvitaan enemmän kuin vuosikymmeniin. Kiitos Etyjin Suomen valtuuskunnalle aktiivisesta työstä Euroopan paremman huomisen eteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen poissa. — Edustaja Kokko.

20.04 **Jani Kokko sd:** Arvoisa puhemies! Varmasti Etyjin edustamat arvot ovat nyt entistä enemmän tarpeen Euroopassa. Oikeastaan varmaan enemmän kuin koskaan aikaisemmin kylmän sodan päättymisen jälkeen nämä yhteiset arvot, jotka pohjautuvat demokratiin, liberaaliin länsimaiseen demokratiaan, ovat uhattuina erityisesti Venäjän valloituspolitiikan seurauksena, joten siinä mielessä on hyvä kuulla, niin kuin tämä toimintakertomuskin osoittaa, että niistä ongelmista, mitä Etyjin parissa on ollut parin viime vuoden aikana nimenomaisesti siitä, että Venäjä on jäsenenä onnistunut halvaannuttamaan monessa suhteessa ihan virkakunnan nimityksiä, budjetin hyväksymisiä, puheenjohtajan valintaa, on päästy eteenpäin ja Etyj on osoittanut, että sillä on edelleen toimintakykyä näitten demokratian perusarvojen puolustamisessa.

Oikeastaan edustaja Mikkonen hyvin jo puheenvuorossaan kuvasi sitä, mitenkä oikeastaan se Etyk-prosessi 70-luvulla käynnisti sen kehityksen, joka ehkä sitten huipentui 1980-luvun lopulla Itä-Euroopan vapauttamiseen, ja ehkä ennen kaikkea se kolmas kori päätösasiakirjassa, joka pohjautui kansalaisjärjestöjen toimintavapauksiin, kansanvaltaisuuden kehittämiseen, oli oikeastaan sitten se ensimmäinen askel siihen, että rautaesirippuun saatiin murtumakohtia ja sitten nämä yhteiset arvot onnistuivat vapauttamaan Itä-Euroopan. Mutta myöskin se tärkeä periaate, mikä Etykissä luotiin ja mitä edelleen toivoisi Euroopassa noudatettavan, on linjaukset rajojen muuttumattomuudesta Euroopassa, tai ainakin siitä, että niitä ei sotilaallisella voimalla ja voimapolitiikalla pystytä muuttamaan, mistä nyt on saatu ikäviä todisteita Venäjän taholta, varsinkin nyt, kun Yhdysvallat näyttää entistä enemmän liittoutuvan Venäjän kanssa Ukrainaa vastaan näitten viimeaikaisten rauhanneuvotteluidenkin suhteen — jos niitä edes aidosti sellaisiksi voi kutsua.

Etyjillä on useita toimintalinjoja, mitkä vahvistavat demokratiaa ja vapautta Euroopassa, mutta ehkä se, mikä on itsellenikin se tärkein näkökulma, liittyy nimenomaisesti näihin vaalitarkkailuoperaatioihin ja niiden turvaamiseen. Siinä mielessä on hyvä, että toimintakertomuksessakin on todettu, että Suomen valtuuskunnan viesti yleiskokoukselle on ollut ydintoiminnoista selvä, että muun muassa vaalitarkkailusta ei saa leikata. Oikeastaan se on se keino, millä me pystymme kansainvälisesti edesauttamaan kunkin jäsenmaan ihan tavallisten kansalaisten demokraattisten oikeuksien toteutumista ja sitä kautta myös oikeusvaltion kehittymistä jäsenmaissa, joissa ei välttämättä se demokratian kunnioittaminen ole niin vahvasti geeneissä, joten siinä mielessä on hyvä, että Suomen valtuuskunnan jäsenetkin ovat tähän aktiivisesti tarjonneet tukea, kuten tästä toimintakertomuksesta voi nähdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Skinnari poissa. — Edustaja Kauma.

20.08 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kaunisto valtuuskunnan puheenjohtajana hyvässä esittelypuheenvuorossaan esitteli kattavasti valtuuskuntamme toimintaa yleisemmin. Keskityn puheessani enemmän työhöni Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajana, jossa tehtävässä olen ollut vuoden 2023 heinäkuusta lähtien. Siinä roolissani edustan yleiskokousta erilaisissa tapaamisissa ja vierailuilla ympäri Etyjin aluetta, johon kuuluu 57 maata. Niistä vajaa puolet on EU-maita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

Tämä toimintakertomus koskee viime vuotta, jonka jälkeenkin on tapahtunut paljon. Vuonna 2024 työn painopisteinä olivat erityisesti Venäjän hyökkäyssota ja Ukrainan tukeminen, Etyjin perusperiaatteiden tärkeyden korostaminen ja demokratian vahvistaminen sekä Länsi-Balkanin, Etelä-Kaukasuksen ja Keski-Aasian alueiden kehityksen tukeminen. Olemme käyneet keskustelua myös Israelin ja Hamasin välisestä sodasta, palestiinalaisten tilanteesta sekä sodan vaikutuksista Etyj-alueella.

Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen suurin vahvuus on sen tarjoama alusta keskustelulle ja parlamentaariselle diplomatialle. Tilanteessa, jossa Etyjin alueella käydään sota, demokraattiset arvot ovat uhan alla ja sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä kokee jatkuvia kolahduksia, on monenkeskisen yhteistyön ja dialogin merkitys entistäkin suurempi. Erityisen suuri on tällaisten järjestöjen merkitys pienille Suomen kaltaisille maille, koska tätä kautta pääsemme osallistumaan myös Euroopan turvallisuutta ja meitä itseämme koskevaan päätöksentekoon.

Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajana olen korostanut dialogin tärkeyttä myös ja erityisesti niiden maiden kanssa, joiden kanssa olemme perustavaa laatua eri mieltä turvallisuuspoliittisista kysymyksistä. Suurin osa työstäni tapahtuu matkoilla parlamentaarisen yleiskokouksen osallistujamaihinkin.

Aloitin kertomusvuoden matkalla Yhdysvaltoihin, jossa tapasin kongressiedustajia ja ajatushautomoiden edustajia ja olin Yhdysvaltain Helsinki-komission kuultavana aiheena Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Oli tärkeää varmistaa, että Yhdysvallat jatkaa tärkeää tukeaan Ukrainalle, ja valmistella parlamentaarisen yleiskokouksen osallistumista Yhdysvaltain presidentin- ja yleisvaalien vaalitarkkailuun. Yhdysvaltain vaalitarkkailuoperaatio marraskuussa 2024 oli suurin Etyjin vaalitarkkailuoperaatio koko järjestön historiassa. Mukana oli 167 tarkkailijaa yli 40 maasta.

Helmikuussa matkustin myös Ukrainaan yleiskokouksen Ukrainan parlamentaarisen tukiryhmän kanssa. Tapaamisissamme keskustelimme Venäjän tekemistä sotarikoksista Ukrainassa, sotarikoksia käsittelevän erityistuomioistuimen perustamisen tarpeesta sekä Ukrainasta Venäjälle pakkosiirrettyjen lasten palauttamisesta. Heitä ukrainalaiset arvioivat olevan yli 19 000. Myös hyökkäyssodan sosiaaliset, taloudelliset ja humanitääriset vaikutukset nousivat esiin keskusteluissamme. Ukrainan tukeminen on ollut ja on edelleen muutenkin agendalla yleiskokouksen kaikessa työssä, mukaan lukien työssäni puheenjohtajana.

Lähi-idän tilanteeseen tutustuin puolestaan matkallani Israeliin ja Länsirannalle syyskuussa. Vaikka Israel on vain Etyjin partnerimaa, parlamentaarikot ovat pitäneet tärkeänä, että myös Lähi-idän sota on yleiskokouksen agendalla, koska kaikki sodat ovat tavalla tai toisella sidoksissa toisiinsa ja niillä on vaikutuksia myös Etyj-alueelle.

Maltalla ministerineuvoston kokouksessa vuoden lopulla Etyjin osallistujamaiden ulkoministereille puolestaan korostin, että Etyjin tulee olla valmis auttamaan Ukrainaa rauhan saavuttamisen jälkeenkin esimerkiksi rauhansopimuksen täytäntöönpanossa, sen toteutuksen valvonnassa sekä luottamusta lisäävien toimien vahvistamisessa. Nostin esiin myös poikkeuksellisen suuren määrän vaalitarkkailuoperaatioita vuonna 2024. Vaaleja on käyty useissa Etyjin osallistujamaissa hyvin polarisoituneessa tilanteessa, ja vaaleissa esiintyy uusia vaalivaikuttamisen tapoja. Etyj käyttää vaalitarkkailussa hyvin tarkkoja menetelmiä, tieteellisiä menetelmiä ja toimintatapoja, mutta uusien vaalivaikuttamisen tapojen myötä myös näitä menetelmiä on päivitettävä nykypäivään. Lisäksi on tärkeää tukea maita vaali-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

järjestelmän puutteiden korjaamiseksi myös vaalien jälkeen, jotta edistystä todella myös tapahtuu.

Kertomusvuonna osallistuin myös antisemitismikonferenssiin Maltalla, turvallisuuspoliittiseen Leinsweiler-seminaariin Berliinissä, turvallisuutta tekoälyn aikana käsittelevään konferenssiin Lissabonissa, Krim-foorumiin Riikassa ja parlamentaarista diplomatiasta käsittelevään konferenssiin Aşgabatissa, Turkmenistanissa, vain muutamia mainitakseni.

Etyj ja Etyjin parlamentaarinen yleiskokous, arvoisa puhemies, on erityisesti nykyisessä turvallisuustilanteessa merkityksellinen ja tärkeä. Etyjin perusperiaatteista, erityisesti alueellisesta koskemattomuudesta, on pidettävä kiinni. Tänä vuonna, kun järjestö täyttää 50 vuotta, on Suomi Etyjin puheenjohtajamaa. Työmme vakauden ja rauhan eteen Euroopassa ja Etyj-alueella jatkuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto.

20.14 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja Kaumalle erittäin kattavasta kuvauksesta hänen työstään Etyjin parlamentaarisen kokouksen puheenjohtajana.

Itse haluaisin nostaa ehkä tässä vaiheessa keskusteluun, koska esittelypuheenvuorossa hyvin paljolti oli niitä asioita, mitä olisin muutenkin nostanut esiin, tämän eduskunnan kansainvälisen puolen toiminnan. Se ei ehkä aina ole se torin kulmassa ihmisiä eniten kiinnostava ja innostava, mutta sen osuus, sen rooli, on aivan keskeinen, kun puhutaan kansanedustajan työstä. Se, että meillä on valmius edustajina hakea ymmärrystä, näkemystä kansainvälisen työn kautta, kyllä tukee Suomen mahdollisuuksia monella tasolla. Me emme elä umpiossa siinä mielessä.

Siitä esimerkkinä on, jos otetaan Etyjin kautta, vaalitarkkailumissio Yhdysvalloissa presidentinvaaleissa viime syksynä. Kyllä, toki se vaalitarkkailu on se kaikkein tärkein, mutta se kaikki muu informaatio, mitä siinä ympärillä edustajille, valtuuskunnan jäsenille, rakentuu, on vähintäänkin yhtä arvokasta kuin se itse vaalitarkkailu. Esimerkkinä otan sen, että Yhdysvalloissa vaalimainonnasta, joka on siis jo aikoja sitten jyrkentynyt mutta jyrkkenee koko ajan vastakkainasettelun kautta, lähes sata prosenttia on negatiivista, vastustajan haukkumista niin sanotusti. Tämä on sellainen suuntaus, missä kyllä ihan suosittelen meidän kaikkien olevan tarkkana. Heillä on todistettu näin, että negatiivinen mainonta herättää voimakkaammin tunteita, ja sillä osoitetaan se oman ehdokkaan hyvyys, kun kaveria haukutaan. Se on kyllä huolestuttava kehitys.

Toinen, mikä Yhdysvalloissa oli aika selkeästi vaalien aikana havaittavissa, oli nimenomaan äänestäjien fiilikset, se tunnelma, mikä on, mitkä asiat liikuttivat yhdysvaltalaisia vaaliurnille, koska kyllä sekin on sanottava, että se analyysi, joka ehkä suomalaisessa ja eurooppalaisessa mediassa oli Yhdysvaltojen vaaleihin liittyen, oli aika ohutta. Onneksi nyt pikkuhiljaa olemme siinäkin pääsemässä syvemmälle, mutta luonnollista olisi se, että mitä paremmalla analyysillä kohtaamme uuden, vanhan presidentin, sitä valmiimpia me kaikki suomalaiset ollaan.

Yhtenä esimerkkinä vielä loppuun totean sen, että viikonloppuna alkaa Tadžikistanissa kenttämissio, joka on jälleen kerran osoitus sellaisesta Etyjin työstä, mikä on aivan keskeistä. Tadžikistan on osittain Kiinan vallanhimon kohteena, osittain Venäjän, ja Euroopallakin on pieni rooli, ja on erittäin tärkeää nähdä Keski-Aasian dynamiikkaa ja sitä, missä maailmanrauhaa osittain rakennetaan. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

20.17 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Etyjin työ on todella tärkeää, kuten täällä on useammassa puheenvuorossa todettu. Meillä tällä hetkellä maailmanlaajuisesti haastetaan niin demokratiaa kuin multilateraalista yhteistyötä, ja Etyj puolustaa näitä molempia ja toki omalta osaltaan myös edustaa näitä molempia. Etyjissä on useampi komitea tässä parlamentaarisessa kokouksessa. Niistä yhdessä käsitellään demokratiaa, ihmisoikeuksia ja humanitäarisiiä kysymyksiä, ja myös ihmisoikeudet ja linja niihin ovat valitettavasti tässä maailmantilanteessa heikentyneet ja linja koventunut. Pakolaisten tilanne on useissa Etyjin osallistujavaltioissa heikentynyt, ja tähän pitäisi pystyä tarttumaan. Etyj on antanut paljon suosituksia siitä, kuinka ihmisoikeuspuolustajiin, toisinajattelijoihin ja toimittajiin kohdistuviin hyökkäyksiin voitaisiin puuttua ja niitä torjua, ja toki myös näitä Etyjin perusarvoja ja YK:n peruskirjaa pitää vahvemmin puolustaa.

Minulla on vähän vastaavanlainen toive kuin tässä edustaja Kaunistolla, että ainakin meidän Suomena pitää näyttää esimerkkiä siinä, että meillä osallistuminen meidän Etyj-toimintaan on vahvaa. Sitä se on kyllä tähän asti ollutkin, mutta meillä on myös haasteita eduskunnan säästötarpeiden osalta. Ja Etyjillä on toisaalta haasteita oman rahoituksensa osalta, ja siinä muun muassa Luxemburgin valtio on tullut vastaan.

Etyjissä on tietenkin käsitelty viime aikoina todella paljon Ukrainan tilannetta, mutta myös Gazan tilannetta. Ukrainan osalta tukevia projekteja on käynnissä jo yli 20 — on käsitelty muun muassa siviilivankien asemaa ja kaapattuja lapsia. Gazan osalta taas on ollut välillä hajaannusta, mutta on kuitenkin painotettu sitä, että Israelin pitäisi luopua sotilaallisesta voimankäytöstä ja siviilien asemaa ja humanitäarisen avun perillepääsyä pitäisi vahvistaa.

Viimeisenä vielä näistä vaalitarkkailuista, joihin itsekin olen varajäsenenä päässyt nyt osallistumaan, useampaan. Niiden tärkeys tässä demokratiaa murentavassa maailmassa on todella oleellinen. Ehkä voisi sanoa niin, että jos Suomen alue- ja kuntavaaleissa olisi ollut tarkkailuoperaatio, niin me oltaisiin saatettu saada huomautus kyllä tästä, että meillä on aluevaaleissa yli neljä prosenttia äänistä hylättyjä eli yli 80 000 ääntä päättyi roskakoriin. Siinä kohtaa varmasti muikkarit saisimme, vaikka meillä ei täällä tarkkailuoperaatiota ole ollutkaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Aikaraja on tullut täyteen, mutta otetaan vielä edustaja Kokko.

20.20 **Jani Kokko sd:** Kiitokset, arvoisa puheenjohtaja! Ehkä edustaja Kauniston hyvä puheenvuoro sai itsenikin innostumaan, ja myös vähän edustaja Hopsun puheenvuoro, siihen, mikä sen parlamentaarisen diplomatian tärkeys on. Vaikka se ei tosiaan siellä toreilla herätä keskustelua muuta kuin yleensä silloin, kun on iltapäivälehtien otsikot siitä, missä kansanedustajat ovat verorahoilla matkustaneet, niin nimenomaan siitäkin huolimatta pidettäisiin näitten säästöpainneiden ohella huolta siitä, että sekä kansanedustajilla näissä kansainvälisissä toimielimissä että myös sitten ihan valiokunnilla olisi mahdollisuus käydä tätä vuoropuhelua kollegoidensa kanssa kansainvälisesti. Ne ovat yleensä hyvinkin avartavia keskusteluita ja vievät myös sitä Suomen viestiä vahvasti eteenpäin.

Tähän edustaja Hopsun toteamukseen siitä, että alue- ja kuntavaaleissa ei olisi ollut tarkkailuoperaatioita Suomessa: itse asiassa Euroopan neuvoston kunta- ja aluehallintokong-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

ressi järjesti tarkkailuoperaation Suomeen. Olen itse edustanut Suomea vuodesta 2007 lähtien kuntakongressissa ja suorittanut itsekin vaalitarkkailuoperaatioita nimenomaan niihin paikallis- ja aluevaaleihin. Juuri tämä kunta- ja aluehallintokongressi on itse asiassa ainoa kansainvälinen elin, joka nimenomaisesti näitä paikallis- ja aluevaaleja tarkkailee.

Olin itse asiassa kongressin kokouksissa ja hallituksessa varsin äänekäs sen suhteen, että toivoin, että kongressi olisi aktiivinen Suomen suuntaan ja myös että Suomi lähettäisi virallisen pyynnön tulla tarkkailemaan meidän alue- ja paikallisvaaleja, koska korostin muun muassa Strasbourgin keskusteluissakin, että ensimmäistä kertaa meillä aidosti järjestetään kahdet vaalit yhtä aikaa ja se saattaa aiheuttaa Suomessa ehkä jonkinlaisia ongelmia, koska tähän ei ole totuttu. Kuten nyt on nähty, niin yli neljä prosenttia äänistä on hylätty, josta merkittävä osa johtuu siitä, että ihmiset ovat sekoittaneet nämä kaksi äänestyslappua keskenään. Siinä mielessä kyllä mielenkiinnolla odotan sitten ihan virallista raporttia Euroopan neuvoston kongressilta, miten he näkevät nämä vaalit Suomessa, varsinkin kun ne olivat sellaiset vaalit, jotka Euroopassahan ovat hyvinkin tavanmukaisia, että on useita vaaleja kerralla, ja myös se, että aluehallinnot valitaan paikallistasojen kanssa samanaikaisesti vaaleilla. Siinä mielessä varmasti tämä raportti tarjoaa opittavaa meille kaikille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.